

2.3.2. Камерний оркестр Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Творча біографія колективу сягає вересня 1999 року, коли з яскравих, талановитих викладачів та студентів, які всім серцем закохані у музику, був створений камерний оркестр, вкрай необхідна концертна одиниця для навчального закладу. Становленню оркестру сприяла всебічна підтримка на той час ректора ТНПУ ім. В. Гнатюка професора Володимира Кравця та декана факультету мистецтв, доцента Богдана Водяного. Уже перші виступи камерного оркестру здобули визнання та любов публіки. Від часу створення колектив став школою виховання сучасної української еліти в кращих європейських традиціях. Понад сотні студентів різних факультетів університету, а також випускників, аспірантів, викладачів мали змогу пізнати чудовий світ музичного мистецтва.

Роботу камерного оркестру університету очолив талановитий, високопрофесійний художній керівник і диригент, доцент кафедри вокально-хорових дисциплін, нині Народний артист України, член Асоціації діячів естрадного мистецтва України, Людина року (1996 р., 2000 р., 2018 р.), художній керівник та диригент Муніципального Галицького камерного оркестру міста Тернополя Василь Феленчак¹ [5].

¹ Становлення Василя Андрійовича Феленчака як творчої особистості розпочалося зі студентських років у Тернопільському музичному училищі ім. С. Крушельницької, а згодом — у Таджикиському державному інституті мистецтв імені Мірзо Турсунзаде та в симфонічному оркестрі Томської філармонії.

У 1978–1980 рр. В. Феленчак проходив стажування з оперно-симфонічного диригування під керівництвом доктора мистецтвознавства, академіка Арнольда Каца (м. Новосибірськ). У цей період співпрацював із багатьма відомими музикантами, серед яких: Т. Грінденко, В. Крайнев, І. Лапінш, І. Ойстрах, М. Ростропович, В. Співаков та інші.

Повернувшись до Тернополя у 1986 році, В. Феленчак працював викладачем кафедри музично-теоретичних дисциплін Тернопільського державного педагогічного інституту імені В. Гнатюка (нині ТНПУ ім. В. Гнатюка) та відділу «Оркестрові струнні інструменти» Тернопільського музичного училища

Період діяльності камерного оркестру ознаменований низкою цікавих концертів. Зокрема, вперше у Тернополі були презентовані концертні програми музики Й. С. Баха, А. Вівальді, В.-А. Моцарта, а також окремі твори Г.-Ф. Генделя, Г. Доніцетті, С. Прокоф'єва, Я. Ряетса, Ш. Гуно, П. Чайковського та інших [5, с. 256]. Студенти та викладачі мали можливість поєднувати навчальний процес з активною концертною діяльністю. Незабутніми були виступи з оркестром випускниць Львівської консерваторії ім. М. В. Лисенка, доцента кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, кандидата педагогічних наук Лілії Проців («Концерт для клавесину з оркестром» Д. Бортнянського) та провідного концертмейстера факультету мистецтв Оксани Юрчак (концерти Й.-С. Баха, В. Задерацького, «Ноктюрн» А. Бабаджаняна та ін.) [16].

Незважаючи на те, що склад студентів постійно змінюється, колектив стабільно зберігає високий художній рівень, розвиває доволі широку концертну діяльність. Як зазначає професор Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка Артур Микитка, «постійна зміна студентів оркестрантів – це важливий ефективний метод проти заштампованості, рутини, монотонності і схематизму в роботі» [8, с. 395].

У концертних програмах з колективом брали участь солісти-вокалісти: нині народні артисти України доцент кафедри театрального мистецтва факультету мистецтв Я. Лемішка, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Н. Лемішка, заслужений артист України, директор Тернопільського обласного академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка Б. Репка та М. Блаженко, член кафедри (вокально-хорових дисциплін)

імені С. Крушельницької. На базі музично-педагогічного факультету окрім камерного оркестру В. Феленчак створив ряд інструментальних ансамблів: фортепіанне тріо, струнний квартет, ансамбль скрипалів. Як педагог-науковець, розробив низку навчальних програм та методичних рекомендацій з дисциплін «Диригування», «Хоровий клас», «Методика викладання диригування».

музикознавства та методики музичного мистецтва М. Іздепська-Новіцька, солістка Тернопільської філармонії, народна артистка України Л. Ізотова та Н. Присіч, та ін., а також студенти-вокалісти ТНПУ ім. В. Гнатюка: О. Щупляк, С. Трач, С. Чекановська, І. Клепач, С. Гайда та Ю. Медвідь (флейта), С. Антонюк, Н. Скалій (фортепіано), Г. Глушок (скрипка), І. Гальчак, Л. Атаманчук (ведучі-лектори) та інші [12, 13, 15, 19]. Концертмейстерами та солістами оркестру у різні роки були скрипалі: О. Дунець, Н. Дерлиця, О. Довгань та О. Михайлюк.

Оркестр активно працює над оновленням концертних програм та створенням оригінального сучасного репертуару. Звертаючись до світового музичного мистецтва, художній керівник обирає твори різних стилів та напрямів, які спроможні виховувати у слухачів художній смак. У репертуарі колективу твори Й.-С. Баха, А. Вівальді, Г. Генделя, В.-А. Моцарта, С. Монюшка, Б. Бріттена, Д. Шостаковича, Л. Андерсона, Д. Керна, К. Бома, Й. Брамса, А. П'яцолли та багато інших. Оркестр широко пропагує твори українських композиторів – М. Березовського, Д. Бортнянського, В. Барвінського, М. Лисенка, М. Колесси, С. Людкевича, М. Скорика, Л. Дичко, Я. Ярославенка та інших.

Завдяки плідній роботі Феленчака Василя Андрійовича, репертуар музичних творів для камерного оркестру розширено. У творчому здобутку митця понад 100 аранжованих творів для камерного оркестру та солістів: «Весняні голоси» і «Віденський вальс» Й. Штрауса, «Безперервний рух» К. Бома, «Сутінки вечірнього міста» К. Соколова; кантата «Gloria» А. Вівальді, «Арія» з Бразильської Бахіани № 3 Е. Вілли-Лобос, українські народні пісні «Ніч яка місячна», «Чорнії брови», варіації на тему шевченківської поезії «Думи мої».

У репертуарі камерного колективу є чимало цікавих особливих музичних програм – «Під музику Вівальді», «Романтична історія кохання», програма концертів з нагоди Дня Незалежності, Дня міста, вшанування пам'яті Великого Кобзаря, С. Рудницького, Й. Сліпого, І. Франка.

Незабутньою для колективу залишається концертна програма «Золоте сузір'я Великого народу», присвячена 115-річчю з дня народження Василя Барвінського. Метою заходу було не лише вшанування цієї видатної особистості, але й популяризація творів інших українських композиторів: Д. Бортянського, М. Колесси, А. Гнатишина, М. Скорика. Вся програма, що мала життєствердний та оптимістичний характер, пронизана ліризмом та українським духом, а глибока, мелодійна і емоційно насичена музика українських композиторів, торкаючись ніжних і потаємних струн людських душ, залишила особливий слід у серцях слухачів [20; 30].

Камерний оркестр є бажаним гостем та незмінним учасником творчих зустрічей, концертів, урочистих зібрань, а також мистецьких звітів факультету та навчального закладу [9, 12, 14, 18, 25, 26, 27, 28, 29]. Так, наприклад, незабутньою була поїздка колективу у складі делегації під час звіту Тернопільської області на сцені Палацу «Україна» (м. Київ). Завдяки активним творчим пошукам керівника та самовідданій праці оркестрантів на базі оркестру відбулися творчі вечори, з сучасними українськими композиторами: Лесею Дичко та Ростиславом Бабичем [13].

Про участь колективу у Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференціях ТНПУ ім. В. Гнатюка свідчать численні програми концертів [5, с. 256; 18; 23].

За час свого існування камерний оркестр університету під керуванням Василя Феленчака став також учасником численних Міжнародних конкурсів і фестивалів («Мистецтво Європейської вулиці», Тарнув 2004) [5, с. 257]. У травні

2005 року камерний оркестр був учасником прощі, присвяченій блаженній пам'яті Папи Римського Івана Павла II та в Подячній Божественній Літургії українців полякам за підтримку під час Помаранчевої революції в Україні [5, с. 256].

Хорошою оркестровою практикою для оркестру були спільні концерти з хоровими колективами факультету (жіночий хор, керівник М. Іздепська, Є. Гунько, мішаний хор, керівник А. Ороновський). Так, значною подією в житті колективу стало перше в м. Тернополі повне виконання у 2006 році кантати А. Вівальді «Gloria» в 12 частинах з солістами та жіночим хором (керівник М. Іздепська) [15], а також участь у III-у Міжнародному фестивалю духовної музики «Кременецькі хорові вечори «Ave Maria» (2008 р.) з цією ж програмою.

Концерти супроводжувалися вступним словом ведучої, професора кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, доктора педагогічних наук Людмили Кондрацької. Її анотації до концертів відзначалися чіткістю, стрункою логічністю викладу. Зауваження стосовно образно-емоційного змісту, форми, стильових та стилістичних особливостей виконуваних музичних композицій були професійно грамотні і викладалися доступною, зрозумілою для непідготовленого слухача мовою. Такі анотації допомагали слухачеві краще зрозуміти твір, усвідомити логіку його композиції, розібратися в особливостях музичної мови та інтерпретаторських нюансах.

Окрім цього, колектив бере постійну активну участь у профорієнтаційній роботі, з метою широкого залучення шкільної молоді до навчання на факультеті мистецтв [17; 19; 20]. З ініціативи В. Феленчака у 2004 році колектив оркестру започаткував тематичні програми лекцій-концертів «Музичний абонемент» для школярів різного віку, приділяючи велику увагу вихованню юного глядача. У ролі

лектора, а також автором сценаріїв мистецьких заходів виступала випускниця музично-педагогічного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка, вчитель року (м. Житомир) Лілія Атаманчук [24]. Своїми враженнями від почутої музики учні ділилися в анкетах, які роздавалися після концертів.

Оркестр став творчою лабораторією для низки молодих музикантів, де формуються навички ансамблевого та сольного виконавства. Тут студенти опановують таємниці оркестрової майстерності, знайомляться з шедеврами камерної музики. Випускники набувають оркестрової практики, яка дає змогу успішно працювати у найкращих творчих мистецьких колективах Тернополя (камерний та симфонічний оркестри Тернопільської обласної філармонії – І. Черненко, Н. Кучер, А. Собашко, Т. Сторчик, Н. Розсоховата, В. Сагайдак, Н. Видиш, Н. Багрій; Муніципальний Галицький камерний оркестр – Л. Заграй, Г. Глушок, О. Малиновський, Н. Дуб, З. Луковська, С. Добровольська, О. Бойчук, Т. Шкафаровський, Л. Кидонь, В. Галабурда; Тернопільський обласний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка – У. Поглод, Ж. Клевець). На базі камерного оркестру студенти навчаються не лише оркестровому музикуванню, а й успішно складають виконавські магістерські іспити зі спеціальності «Музичне мистецтво» (заслужений працівник культури Н. Овод, С. Антонюк, О. Михайлюк [21], Т. Плахцінська).

За кожним концертним виступом стоїть величезна клопітка праця його керівників, а також потужний ентузіазм і бажання всіх учасників колективу. З кожною концертною програмою оркестр ставить перед собою все складніші творчі завдання, що є запорукою постійного зростання професійного рівня колективу.

З 2005 по 2008 рік камерний оркестр працював під керівництвом Сергія Черняка, а з 2008 по 2016 під орудою заслуженого діяча мистецтв України Мирослава Крілья.

У підсумку відзначаємо, що діяльність камерного оркестру університету є непересічним явищем у музичному житті Тернопілля, адже його поява дала почин та була потужним імпульсом для подальшого розвитку інструментального ансамблевого виконавства в регіоні. Колектив своєю кропіткою працею сприяє збереженню та примноженню традицій рідного краю, залученню молодих фахівців до популяризації національного мистецтва та здійснює просвітницьку місію, виховуючи у майбутніх вчителів почуття мистецького смаку й пошани до рідного слова і музики.

Творчими цілями та завданням колективу і надалі залишається знайомство широких мас слухачів різних вікових категорій з музичними творами минулого та сучасності, популяризація творів вітчизняних та зарубіжних композиторів, залучення до кращих зразків світового музичного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Академічна хорова капела Тернопільського державного педагогічного інституту. Власний архів Н. І. Пронь. Архів неупорядкований.
2. Водяний Б. Народно-інструментальна музика Західного Поділля у взаємозв'язках з суспільно-художнім життям і авторським мистецтвом другої половини ХІХ – середини ХХ ст.: Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. № 1 (4). 2000. С. 128.
3. Губ'як В. Стельмащук Зіновій Миколайович: Тернопільський енциклопедичний словник. Тернопіль: Збруч, 2009. Т. 4 (додатковий). 593 с.
4. Гуцал В. Деякі проблеми збереження та розвитку народно-інструментального жанру. Актуальні напрямки розвитку академічного народно-інструментального мистецтва: матеріали другої всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–27 березня 1998 р. Київ, 1998. С. 33.
5. Державні нагороди України. Кавалери та лауреати: Довідково-енциклопедичне та біографічне видання / уклад: Болгов В. В., Болгов І. В. Київ: Українська конфедерація журналістів, 2016. С. 256.
6. Джумага О. Б. Архів ТНПУ ім. В. Гнатюка. Особова справа працівників університету з прізвищами на літеру Д. Папка № 624.
7. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів. Київ: Музична Україна, 1981. С. 83.
8. Микитка А. Львівський камерний оркестр: школа камерної виконавської майстерності. Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка Серія: Виконавське мистецтво. Львів, 2010. Вип. 24. Кн. I. С. 391-404.

9. Мистецька програма художніх колективів та виконавців музично-педагогічного факультету: Володар у царстві Духа. До 187-ої річниці від дня народження Тараса Шевченка. Тернопіль, 13 березня 2001 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
10. Петраш Б. Пронь Ігор Іванович: Тернопільський енциклопедичний словник. Тернопіль: Збруч, 2009. Т. 4 (додатковий). 593 с.
11. Програма заключного концерту переможців міського огляду колективів художньої самодіяльності, присвяченого 60-річчю Великої Жовтневої Соціалістичної Революції. Тернопіль: обл. дрк., IV. 1977. з. № 4940 – 700.
12. Програма концерту: 10-літтю музично-педагогічного факультету присвячується. 15 травня 2007р. Актова зала ТНПУ ім. В. Гнатюка. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
13. Програма концерту: Дивосвіт музики Лесі Дичко. Тернопіль, 25 березня 2005 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
14. Програма концерту: Літературно-музична композиція, присвячена світлій пам'яті Тараса Шевченка. Спільний проект філологічного та музично-педагогічного факультетів. Тернопіль, 9 березня 2000 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
15. Програма концерту камерно-вокальної музики з нагоди днів кафедри вокально-хорових дисциплін. Тернопіль, 10 травня 2006 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
16. Програма концерту камерного оркестру: Йоган Себастьян Бах. Тернопіль, 26 березня 2000 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.

17. Програма концерту камерного оркестру ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тербовля, 30 березня 2005 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
18. Програма концерту камерного оркестру ТНПУ ім. В. Гнатюка з нагоди відкриття року культури Польщі в Україні. Тернопіль, ПК «Березіль», 23 квітня 2004 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
19. Програма концерту камерного оркестру ТНПУ ім. В. Гнатюка. Козівська державна українська гімназія ім. В. Герети, 27 лютого 2004 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
20. Програма концерту камерного оркестру ТНПУ ім. В. Гнатюка, присвяченого 100-річчю В. Барвінського. Чортківське педагогічне училище ім. О. Барвінського, 23 листопада 1999 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
21. Програма концерту скрипкової музики магістрантки музично-педагогічного факультету Оксани Михайлюк Тернопіль, ПК «Ватра», 2005 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
22. Програма концерту фольклорного ансамблю пісні і танцю Тернопільського державного педагогічного інституту ім. Я. Галана, присвяченого Міжнародному жіночому дню 8 Березня: Смоляк Олег. Автобіографічне. Нарис. Тернопіль, 2014. С. 155-156.
23. Програма концерту камерного оркестру ТНПУ ім. В. Гнатюка, присвяченого Міжнародній конференції: Педагогіка вищої школи: методологія, теорії, технології, та Дню працівників освіти. Тернопіль, 2009 р. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
24. Програма лекцій-концертів камерного оркестру ТНПУ ім. В. Гнатюка: Музичний абонемент для середніх загальноосвітніх шкіл. Тернопіль, 12 березня 2005 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.

25. Програма літературно-мистецького вечора: Може, знайдеться дівоче серце, карі очі..., присвяченого 197-ій річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Тернопіль, 17 березня 2011 р. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
26. Програма мистецького вечора: ...І на оновленій землі, присвяченого 195-й річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Тернопіль, 12 березня 2009 р. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
27. Програма мистецького вечора: Величальна Кобзареві, присвяченого 198-й річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Тернопіль, 15 березня 2012 р. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
28. Програма святкового концерту з нагоди 15-річчя кафедри вокально-хорових дисциплін. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 4 грудня 2008 р. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
29. Програма святкового концерту, присвяченого 200-літньому ювілею від дня народження Тараса Шевченка «Омріяна Шевченком Україна». Тернопіль, 12 березня 2014 р. Власний архів Стельмащука З. М. Архів неупорядкований.
30. Програма ювілейних заходів, присвячених 115-річниці від дня народження видатного українського композитора ХХ століття Василя Барвінського. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 27–28 лютого 2003 р. Власний архів Феленчака В. А. Архів неупорядкований.
31. Рутецький Р. В. Архів ТНПУ ім. В. Гнатюка. Особова справа працівників університету з прізвищами на літери Р, С. Том № 9. С. 1-37.
32. Стельмащук З. Творча діяльність оркестрів народних інструментів Тернопільщини другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до

- сьогодення): матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 26 квітня 2013 р. Тернопіль, 2013. С. 93.
33. Стельмащук З. М. Діяльність аматорських народно-інструментальних колективів Тернопільщини кінця XX – початку XXI століття: Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX–XXI століть: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Дрогобич, 7 грудня 2012 р. Дрогобич, 2012. С. 110.
34. Стельмащук З. М. Творча діяльність народно-інструментальних оркестрових колективів Тернопільщини другої половини XX – початку XXI ст.: Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2014. № 2. С. 55-56.
35. Хащеватська С. С. Інструментознавство: підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Вінниця: Нова книга, 2008. С. 67.